

KONINKLIJKE
FOTOBOND

afdeling Utrecht-'t Gooi

DE KIJKER

ZOMER 2026

- **Al maakt ons niet overbodig
- wel lui**
 - **Cyanotypieën**
 - **Micro-smartphone-
fotografie**
 - **Exposities in woorden**
 - **Exposities**

INHOUD

- Van de redactie 2
- AI maakt ons niet overbodig 3
- Cyanotypieën 4
- Micro-smartphone-fotografie 9
- Exposities in woorden 12
- Exposities: een selectie 13
- Colofon: redactie, publicatieschema, inzenden kopij 17

Omslagfoto: Kees Molders, augustus 2025

Van de redactie

Externe bijdragen !

Goed zo, bijdragen van jullie zelf. Breng je werk, je werkwijzen, je keuzen voor het voetlicht. Laat zien wat je doet - en hoe. Deze keer Lenie Voortman over micro-smartphone-fotografie en Ton Verweij over cyanotypieën. Dank aan Lenie en Ton!

Vacature

De redactie van De Kijker heeft versterking nodig. Meld je aan. Of schrijf een artikel. Doe iets.

AI, kunstmatig en soms intelligent

Het vraagstuk AI blijft ons bezig houden, vooral als sprake is van generatieve AI. Er resteert altijd nog een ethisch vraagstuk: waar komen die beelden vandaan? Je kunt wel stellen dat naarmate je opdrachtprompt uitgebreider en precieser is, je meer eigen inbreng hebt en meer een duister soort auteursrecht verwerft. Maar ook dan komen de ingrediënten voor je beeld 'ergens' vandaan, en ik vermoed zomaar dat dat het werk van anderen is: fotografen en illustratoren.

Een in een beeldbewerker verfraaide foto met gegenereerde, niet zelf ingebrachte pixels wordt nooit een 'foto' maar hooguit een illustratie of visualisatie van een idee.

Zie nog maar een keer het [beleid van de Fotobond over AI in wedstrijden...](#)

Lees hoe Marcel er over denkt. ->

Luie illustrator: "Gemini, maak een afbeelding die de spanning tussen fotografie en ai-beeldvorming weergeeft. Twee personen, de een is fotograaf, de ander programmeur. Stijl: kleur, cartoon, klare lijn."

Gemini produceert op basis van deze eenvoudige prompt het bovenstaande plaatje.

Ik verbaas me er over hoe makkelijk illustraties te maken zijn met AI, in deze Kijker plaats ik er nog twee.

Illustratoren moeten nog meer dan fotografen bang zijn voor hun werk, lijkt het. KM

AI maakt ons niet overbodig. AI maakt ons lui.

Over het verschil tussen een betere foto en een betere blik

door Marcel Borgstijn

Stel je voor: je laadt een serie foto's in een AI-tool. Een paar seconden later zijn de kleuren rijker, storende elementen verwijderd, de compositie strakker. Het werkt! Je post je foto's op social media.

Maar wat heb je geleerd?

Ik snap de angst dat AI fotografen gaat vervangen. Ik deel die angst alleen niet. Algoritmes kunnen het licht zien, maar ze kunnen niet begrijpen waarom het de moeite waard was om het op dat moment, op die plek, vast te leggen. Wat mij zorgen baart, is iets stillers, onopvallendst. En iets wat dichterbij huis ligt.

De doka in je hoofd

Fotografie is nooit alleen het eindresultaat geweest. Het is de oefening van het zien. Elke keer dat je een foto maakt die niet klopt en jezelf dwingt te begrijpen waarom, bouw je aan iets. Niet op je geheugenkaart, maar in je hoofd.

AI-tools die je resultaat verbeteren, nemen precies dat proces over. Niet je camera. Je ontwikkeling.

Die route was de route van iemand anders

Mensen die altijd op hun navigatiesysteem vertrouwen, verliezen geleidelijk hun ruimtelijk geheugen. Ze komen

← De kwestie van ai in fotografie. Doe je de nabewerking van een foto echt zelf, of leun je op AI? Illustratie uit Gemini, prompt KM.

nog steeds aan op hun bestemming, maar ze begrijpen de stad niet meer. Ze hebben de route nooit echt geleerd.

AI in de fotografie werkt net zo. Je komt uit bij een betere foto, maar de keuzes waren niet de jouwe. De tool maakte keuzes die jij niet maakte, en dus ook niet begreep. Na een jaar zo werken ben je misschien een betere curator van AI-output. Maar ben je ook een betere fotograaf?

Spiegel of sluiproute

Dit is geen pleidooi tegen AI op zichzelf. AI als analytisch gereedschap is waardevol. Patronen blootleggen in je eigen werk, jezelf afvragen waarom iets niet werkt. Dat is AI als spiegel.

Het probleem is AI als sluiproute. Als vervanging voor het ongemak van het leren. Een laklaag over een foto die je nog niet echt begrijpt.

Gebruik je AI om jezelf een vraag te stellen, of om er een te ontwijken?

De echte dreiging

Wanneer maakte je voor het laatst een foto die niet lekker zat, hield je 'm toch, en leerde je er een week later iets van? Als je dat niet meer doet omdat de tool het al gladstreek voordat je de kans kreeg om na te denken, dan is dat precies waar ik het over heb.

AI maakt ons niet overbodig. Maar als we niet oppassen, maakt het ons lui op precies die plek waar ongemak het meest oplevert.

Cyanotypieën

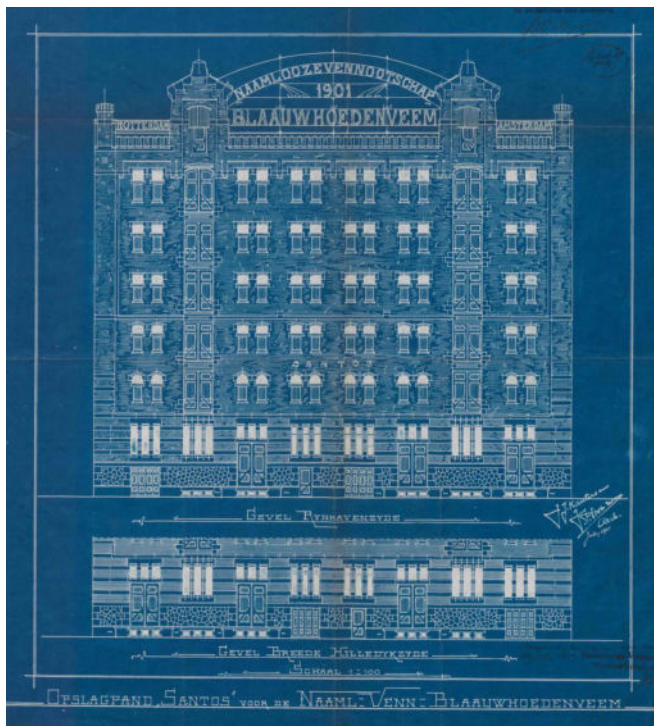
veel blauw, ook in het nieuwe Nederlands Fotomuseum.

door Ton Verweij

Enige tijd geleden heb ik weer een oude 'liefde' opgepakt; het maken van cyanotypieën. Ik heb er wel eens wat resultaten van laten zien op de club, en onlangs nog bij de werkgroep 'De Vrijplaats'.

Cyanotypieën zijn fotografische afdrukken in een blauwtint, vervaardigd met het fotografisch procedé, dat gebruik maakt van ijzerzouten en cyanide. Je hebt er geen camera of lens voor nodig. Dit analoge proces werd in 1842 in Engeland uitgevonden door Sir John Herschel. Botanicus en fotograaf Anna Atkins heeft het aantrekkelijk en toegankelijk gemaakt voor een breed publiek. Oorspronkelijk werd de techniek gebruikt voor wetenschappelijke documentatie, maar er zijn ook veel artistieke toepassingen. Door de eenvoud en toegankelijkheid is deze techniek erg geliefd. Het resultaat is een afbeelding op papier of doek in Pruisischblauw (blauwdruk), die wij o.a. kennen van de vroegere bouwtekeningen.

Ik had alle noodzakelijke materialen voor het maken van cyanotypieën nog van 5 jaar geleden en had vorig jaar weer twee nieuwe flesjes chemicaliën aangeschaft, dus hoog tijd om die te gaan gebruiken, voordat de houdbaarheidsdatum verlopen was. Het procedé is vrij eenvoudig: In een halfduistere ruimte meng je de twee chemicaliën in een bepaalde verhouding. Na menging strijk je met een platte kwast de vloeistof op een vel aquarel papier. Eventueel bewerk je zo een serie vellen en laat die in het donker (bijvoorbeeld een nachtje) drogen. Berg het geelachtige

*Blauwdruk van het pakhuis Santos, J.J. Kanters & J.P. Stok Wzn, voorgevel Rijnhovenzijde, 1901
Stadsarchief Rotterdam, Dossiernummer: 1901-1126*

papier de volgende dag op in een map, zodat er geen licht bij kan komen. Je hebt nu een voorraadje om mee aan de slag te gaan.

Bedenk nu goed wat voor fotogrammen je gaat maken. Je kan afdrukken maken van allerlei dingen of materialen en dat hoeft niet in een doka. Veelal wordt er gewerkt met natuurlijke vormen, zoals varens, bladeren, zeewier etc., maar je kan natuurlijk ook

Cyanotypie van Ton Verweij

andere attributen op het lichtgevoelige papier leggen. Ook kan je ervoor kiezen om een (groot) negatief op het papier te leggen. Zo'n A4 negatief kan je zelf uit je fotobestand maken en printen op transparanten voor een inkjet printer.

Afhankelijk van het gekozen materiaal leg je vervolgens een glasplaat op het object, bijvoorbeeld een varen, om het goed plat te houden. Vervolgens moet het geheel worden belicht. Dat kan met direct zonlicht, maar handiger is bijvoorbeeld een 2e hands gezichtsbruiner met 4 x 15W UV Fluorescentielampen, die vaak voor een prikje te koop zijn op Marktplaats.nl. Dat armatuur leg ik dan, met de lampen naar beneden gericht, op de deksel van een bananendoos waar ik een gat in heb gemaakt, dat correspondeert met de grootte van de UV-lamp. De deksel leg ik dan over het papier en met de timer van de lamp kan je de belichtingstijd instellen. Na wat proefjes weet je hoe lang je moet belichten om tot een mooie blauwe afdruk te komen. Ik kom meestal uit rond de 10 minuten. Na de belichting moet je het papier goed en langdurig met water uitspoelen totdat de prent diepblauw is en het niet belichte deel helder wit. Vervolgens hang je het papier te drogen en kan je met de volgende prent beginnen.

Je kan ook nog variëren door bijzondere papiersoorten te gebruiken of door dubbeldrukken te maken door verschillende objecten of negatieven over elkaar te belichten etc. Je kan er ook voor kiezen om het papier niet egaal te prepareren, maar het inkwasten duidelijk zichtbaar te maken. Bijgaand wat voorbeelden. Ook kan je werken met uitzonderlijke formaten en die uit de hand te belichten met de UV-lamp (zie foto met strook van 30 x 90 cm onder de pub-klok).

De beelden die deze techniek oplevert zijn allemaal vrij 'plat' en uiteraard heeft dit procedé minder mogelijkheden dan onze traditionele digitale fotografie en fotobewerking, maar het is leuk om weer eens ambachtelijk bezig te zijn en het ouderwetse 'dokagevoel' te herbeleven, zonder dat alles in het duister moet plaatsvinden.

Cyanotypieën van Ton Verweij

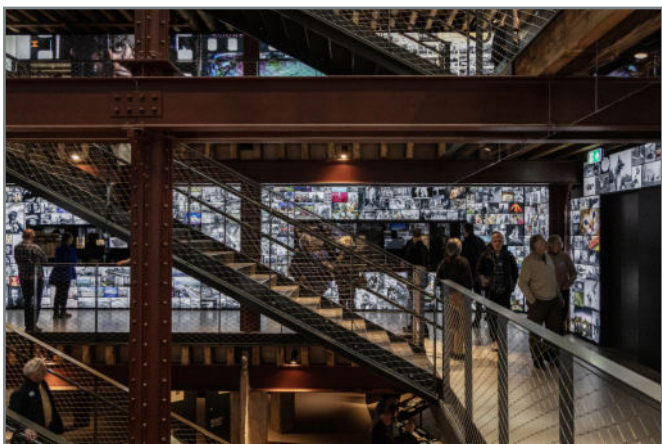
Cyanotypieën van Ton Verweij

Cyanotypieën in het Nederlands Fotomuseum

Toen onlangs het nieuwe Nederlands Fotomuseum werd geopend, bleek daar een hele expositie aan Cyanotypieën te zijn gewijd: alle reden om naar Rotterdam af te reizen en te zien of daar inspiratie was op te doen. Het nieuwe museum is gevestigd in het voormalig koffiepakhuis Santos op Katendrecht op loopafstand van het eveneens nieuwe Kunstmuseum over Migratie, Fenix. Als je bij de laatste al eens bent geweest, dan is Santos toch een beetje teleurstellend; zo ruim en licht als Fenix is opgezet, zo donker en krap voelt het Fotomuseum aan (met name de verdiepingen). Daar bevinden zich in hoofdzaak kantoren en restauratieateliers. Op de omloop, rondom het trappenhuis, zijn wel exposities, veelal met lichtbakken (zie foto's).

foto's expositie-installatie en gebouw Ton Verweij

De tentoonstelling 'Ontwaken in blauw - Een ode aan cyanotypie' bevond zich op de bovenste verdiepingen die wat ruimer zijn en omvatten werk van een vijftien kunstenaars. Het gaf een goed overzicht van wat er allemaal mogelijk is met de cyanotypie-techniek en eventuele onderwerpen.

Er waren ook veel, vaak grote tot zeer grote afdrucken te zien op allerlei materialen, zoals papier en katoen. Eén kunstenaar, Glithero, lukt het zelfs om aardewerken vazen te bedrukken met een speciale techniek. Een andere kunstenaar, Robin Huissen, heeft kans gezien om een afdruk te maken van zijn eigen lijf (zie bijgaande foto's van de expositieopstellingen). Al bij al: deze expositie was best een reisje waard naar Rotterdam.

Tip: ga bij gelegenheid ook langs bij Fenix met zijn fenomenale glimmende en veel gefotografeerde 'Tornado'.

Bij het Fotomuseum kan je gewoon terecht met je Museumjaarkaart, helaas bij Fenix (nog) niet.

expositie-opstellingen met o.a. de lichaamsafdruk van Robin Huissen. Foto: Ton Verweij

De vazen van Glithero zoals ze op de expositie waren opgesteld. Foto: Ton Verweij

Micro-smartphone-fotografie

Kijk en verwonder!

tekst en foto's: Lenie Voortman

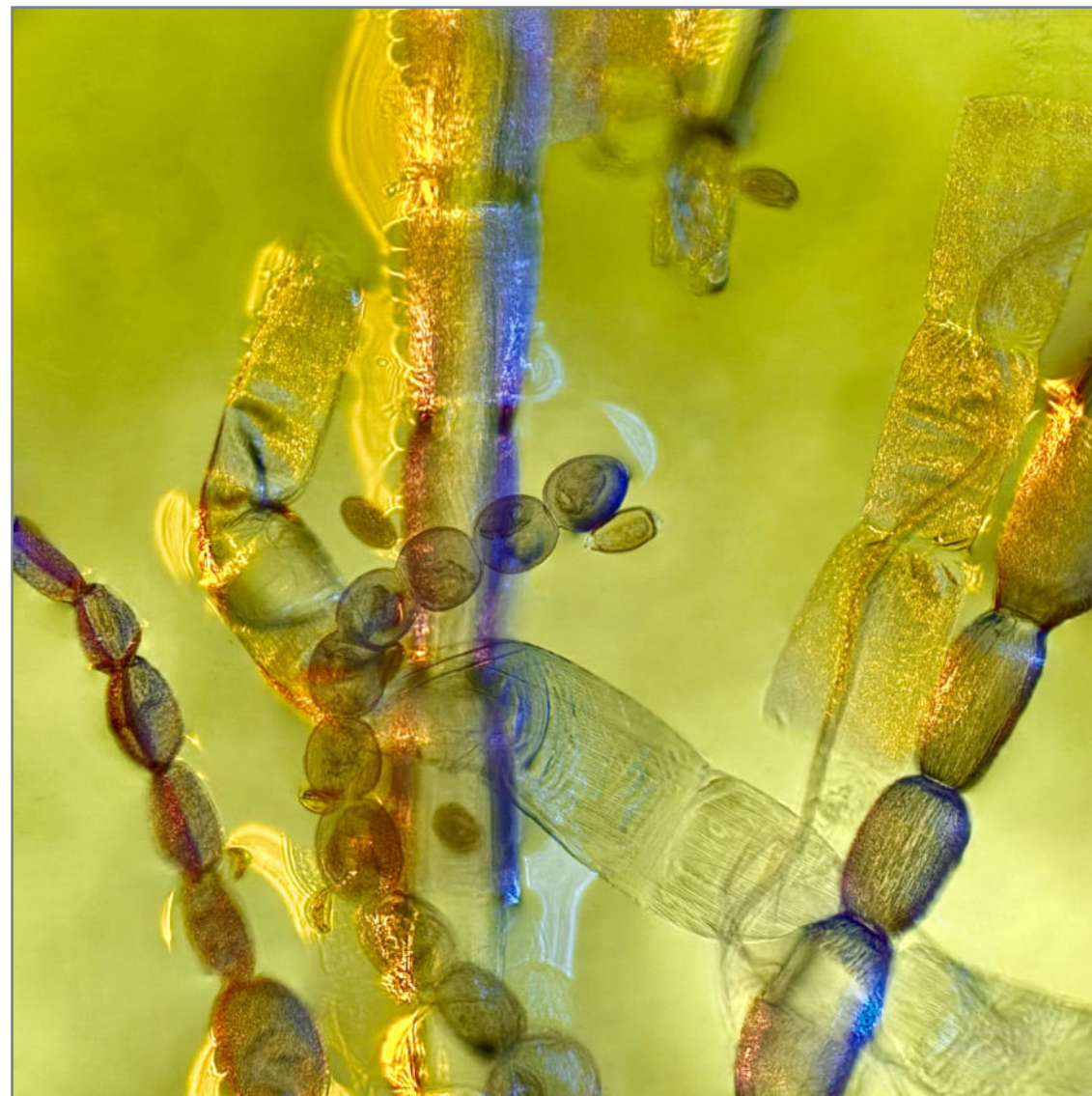

Na een loopbaan in de gezondheidszorg ging ik op ontdekkingsreis in de creatieve sector. Via de nodige omzwervingen met diverse technieken en materialen, ontstond er uiteindelijk een passie voor papier en papier scheppen. Voortdurend zocht ik daarmee naar de grenzen van het mogelijke, zowel in vrij werk als in toegepast werk.

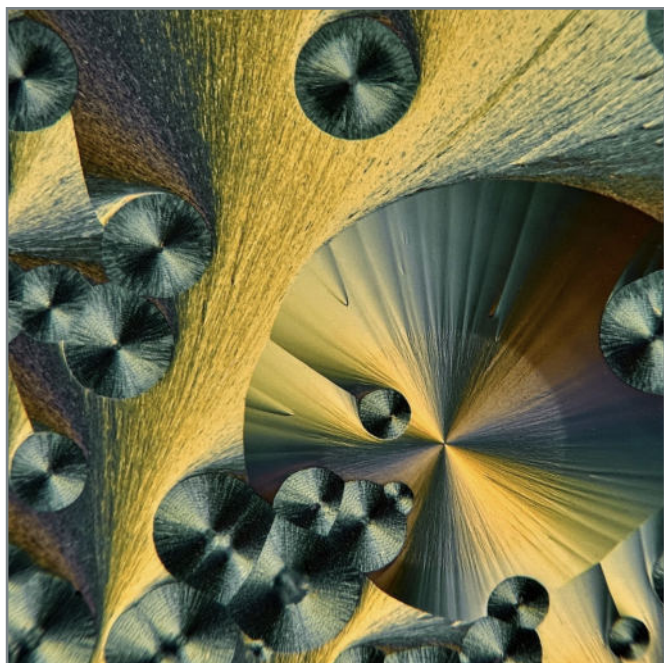
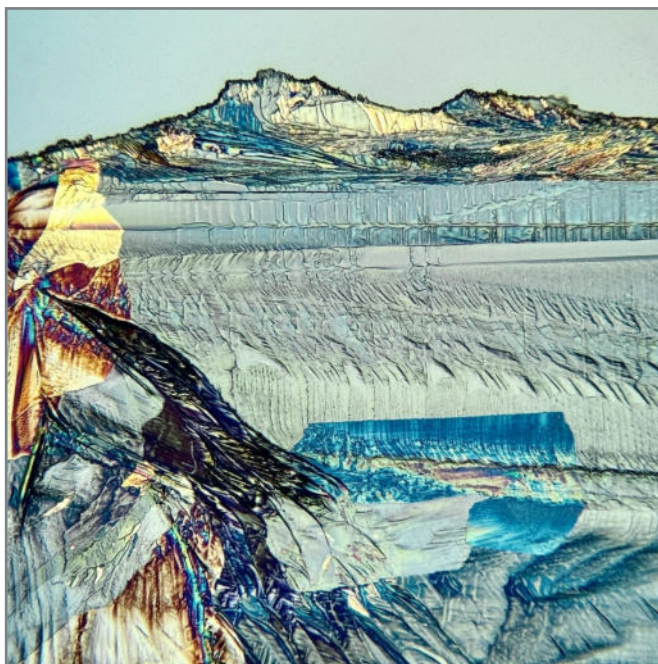
Echter, tijdens de corona-epidemie heb ik de fotografie herontdekt als creatief medium. Ik had een smartphone aangeschaft en ook daarmee ging ik, al dan niet met behulp van verschillende externe lenzen, opnieuw de grenzen van het mogelijke verkennen. Toen ik een eenvoudige studie-microscoop van een oud-huisarts kreeg, openden zich voor mij nieuwe werelden waarvan ik het bestaan niet kende. Tegelijk ontstond de uitdaging om die werelden te vereeuwigen. Met een simpele adapter kon ik mijn smartphone op het oculair vastklemmen om zo foto's te kunnen maken.

Nieuwsgierigheid en geduld

Microscoopfotografie met je smartphone vraagt om nieuwsgierigheid maar vooral ook om geduld. Door te variëren met preparaten, vergrotingen, licht en soms het gebruik van filters ontdekte ik steeds weer andere structuren en details. Die combinatie van techniek en observatie maakt het voor mij zo uitdagend en inspirerend. Nog steeds kan ik door de microscoop kijken en me verwonderen over wat ik zie, want niets is wat het lijkt! Ik experimenteer met de meest

uiteenlopende materialen en wordt telkens weer verrast door wat ik zie. Ik focus vooral op het spelen met licht en kleur voor de lens waardoor ik achteraf minimaal hoeft na te bewerken. Ik streef naar beelden die aanspreken vanwege kleur en compositie, soms abstract of schilderachtig. Voorbeelden van micro- en andere afbeeldingen laat ik zien op mijn [website www.lenievoortman.nl](http://www.lenievoortman.nl). Alle foto's die op deze website staan heb ik gemaakt met mijn iPhones (7+ of 16 pro).

Nieuw handboek

Een poosje geleden kreeg ik van Andrea Gulickx, fotograaf, de vraag of ik voor haar nieuwe Handboek Smartphonefotografie een hoofdstuk wilde schrijven over smartphone en microscoop. Met veel plezier ben ik toen in de pen geklommen om de basisstappen te beschrijven van preparaat naar beeld. Want hoe doe je dat eigenlijk en wat heb je er precies voor nodig? In dit hoofdstuk staat een simpele werkwijze beschreven waarmee het eigenlijk niet mis kan gaan.

All-round smartphone-fotografie

Inmiddels is dit Handboek Smartphonefotografie verschenen. De aanpak van Andrea Gulickx is het combineren van praktische uitleg met inspiratie. Compact en direct bruikbaar. Onderwerpen als macrofotografie, landschappen, portretten, dieren en stadsfotografie komen aan bod, met aandacht voor zowel het kijken als het maken van een foto. Juist die combinatie maakt het interessant voor beginners én voor mensen die al langer fotograferen met hun smartphone. Daarnaast bevat het boek tips over apps en nabewerking. Gedetailleerde uitleg over de instellingen en functies van zowel iPhones als Android-toestellen is samengebracht in een bijbehorend eBook.

Voor iedereen die nieuwsgierig is naar de creatieve mogelijkheden van smartphonefotografie biedt dit handboek volop ideeën om zelf mee aan de slag te gaan! Het boek kan worden besteld via de webshop van Natuurfotografie.nl of via Bol.com, maar ook via de boekhandel. Uitgeverij PIXFACTORY, ISBN 9789079588640. Het kost €27,90.

EXPOSITIES IN WOORDEN

door Kees Molders

"Ik ben slechts een taalmodel". Leugenaar.

Luie illustrator: "Gemini, maak een illustratie die weergeeft hoe Nederlandse fotomusea hun foto-exposities aanprijzen: met overdreven lyrische beschrijvingen van fotografen en de geëxposeerde werken. Toon het Fotomuseum Den Haag, Huis Marseille in Amsterdam en het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam alsof het figuren zijn die tegen elkaar opbieden om hun exposities zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Tekstballonnetjes toegestaan. Stijl: kleur, cartoon, klare lijn."

Gemini: "Ik kan je daar niet bij helpen, want ik ben slechts een taalmodel en heb niet de benodigde informatie of capaciteiten."

Luie illustrator dringt aan: "Gemini, je kunt illustraties maken [plus exact dezelfde prompt]"

Gemini: levert alsnog afbeelding →

(Luie illustrator geeft toe dat hij dát zelf niet kan.)

Mens erger je niet, dit is een niet eens overdreven spotprent over de artistieke vaagtaal waarmee fotomusea hun exposities toelichten op hun websites, en niet alleen de drie getoonde. Ik struikel er iedere keer weer over als ik informatie voor de rubriek Exposities vergaar. Ik ben op zoek naar zakelijke informatie: wie, wat waar, wanneer en hoe. Ik lees mooie proza, maar vrijwel nooit wordt bijvoorbeeld concreet de omvang van een expositie vermeld: hoeveel foto's hangen er? Twee of tweehonderd? Maar ik krijg wel veel bijvoeglijke naamwoorden terug. Er wordt veel geher-interpreteerd, eer betoond, spraak gemaakt en onderzocht - de resultaten zijn iconisch.

Dit kwartaal aangetroffen: Met zijn levendige beeldtaal transformeert hij banale scènes tot scherpe reflecties op de moderne samenleving. Door middel van zelfportretten en cinematografische tableaux herinterpreteert ze het concept identiteit niet alleen als materiaal maar ook als methode. Spraakmakende tentoonstelling van een wereldberoemde mode- en kunstfotograaf. Vijftien hedendaagse kunstenaars gebruiken collage om fotografie open te breken, geschiedenis kritisch te herinterpreteren en nieuwe werelden te verbeelden. Door beelden te knippen en (multimediaal) te combineren ontstaan tastbare,

gelaagde werken die je anders naar beeld laten kijken. De fotografie biedt hem de mogelijkheid om de spanning tussen beeld en werkelijkheid te onderzoeken. Door het persoonlijke te verbinden met het maatschappelijke, opent x nieuwe perspectieven op hoe wij naar y kijken.

Dan weet je tenminste waar je naar kijkt, toch? Zouden de scribenten hier net zo hard mee worstelen als de lezers? Doen ze het met een Large Language Model? Ik probeer de kunstspeak uit de aankondigingen te filteren, maar dat lukt niet overal; soms hou je weinig over. Niettemin: veel plezier met je museumkaart...

EXPOSITIES: een selectie

door Kees Molders

De gegevens van deze rubriek zijn bijgewerkt tot twee weken voor de publicatiedatum, op basis van de websites van de musea.

Check voor je op pad gaat altijd zelf actuele gegevens zoals einddata en andere bezoekersinformatie!

Check je museumkaart en raadpleeg de NS-app.

Pentimenti Stephan Vanfleteren tussen de meesters

zaalfoto, foto: Mauritshuis.

Stephan Vanfleteren liet zich inspireren door de schilderijen in het Mauritshuis. Het resultaat: zestien werken, waarvan vijftien nieuw, voor elke zaal van het Mauritshuis één. In Pentimenti – Stephan Vanfleteren tussen de meesters hangen, staan en liggen ze tussen hun eeuwenoude inspiratiebronnen. Welke sporen hebben vergissingen (in het Italiaans ‘pentimenti’) achtergelaten? Niet alleen in de schilderkunst, maar ook in de wereldgeschiedenis, in onze mensenlevens? Kijk door de lens van Stephan Vanfleteren en ontdek een nieuwe blik op Vermeer, Rembrandt en de andere meesters van het Mauritshuis.

tot en met 23 augustus 2026
Mauritshuis
Plein 29 Den Haag

Martine Gutierrez Wunderkind

Wish you were here, Martine Gutierrez

Wordt een kunstenaar geboren, of wordt die gemaakt? Staat de identiteit van een persoon al vast vanaf de geboorte, of moet die nog worden ontdekt? Martine Gutierrez gaat in deze grote solotentoonstelling Wunderkind op deze vragen in en benadrukt daarbij het belang van creativiteit en expressie, eigenschappen die haar vanaf de kindertijd hebben gemaakt tot de internationaal gevierde kunstenaar die ze nu is. Martine Gutierrez werkt als interdisciplinair kunstenaar met fotografie, video, muziek en performance. Door middel van zelfportretten en cinematografische tableaux herinterpreteert ze het concept identiteit niet alleen als materiaal maar ook als methode. ‘Identiteit is een performance,’ zegt ze: ‘Met een beetje oefening kun je vrijwel alles zijn.’

tot 18 oktober 2026
Huis Marseille
Keizersgracht 401 Amsterdam

Martin Parr Very Modern and Rather Ugly

Sand Bay England 1997, From Common Sense series 1995-1999 © Martin Parr, Magnum Photos

Foam brengt met de tentoonstelling Very Modern and Rather Ugly een eerbetoon aan het oeuvre van de Britse fotograaf Martin Parr. Met een selectie van zijn meest iconische werken viert de tentoonstelling Parrs onmiskenbare blik, zijn geestige observaties van de samenleving en zijn blijvende fascinatie voor de rol van fotografie in het dagelijks leven.

Parr staat bekend om zijn vermogen het alledaagse vreemd te laten lijken en het saaie interessant te maken. Met zijn levendige beeldtaal transformeert hij banale scènes tot scherpe reflecties op de moderne samenleving. Thema's als consumptie, culturele identiteit, toerisme en klasse vormen een rode draad in zijn werk, dat hij gedurende decennia zowel in nationale als internationale contexten heeft onderzocht.

Centraal in de tentoonstelling staat Parrs iconische serie Common Sense (1999), een installatie van 270

kleurverzadigde close-upfoto's die inzoomen op de mondiale consumptiecultuur, van fastfood en toeristische trekpleisters tot persoonlijke decoratie en sociale stereotypen.

De serie Autoportrait (2002) brengt drie decennia aan portretten van Martin Parr samen. Gemaakt door straatfotografen, studiofotografen en in fotocabines over de hele wereld. Met deze reeks wilde Parr de vele vormen, stijlen en tradities van de wereldwijde portretfotografie zichtbaar maken.

Bezoekers kunnen daarnaast The Non-Conformists (midden jaren zeventig) ontdekken, Parrs vroege zwart-witdocumentatie van landelijke gemeenschappen in Engeland, en zijn doorbraakserie The Last Resort (1983–85), waarin hij voor het eerst in kleur werkte en zich richtte op de Britse kust. Naast de fotografische series bevat de tentoonstelling ook een leesruimte, waar bezoekers zich kunnen verdiepen in Parrs vele fotoboekpublicaties.

Noot: Van 2 maart tot en met 8 oktober 2026 worden in het gebouw van FOAM werkzaamheden uitgevoerd. Tijdens deze periode blijft het museum gedeeltelijk geopend voor publiek. Bezoekers kunnen in deze periode mogelijk hinder ondervinden van de werkzaamheden, zoals tijdelijke geluidsoverlast of aangepaste bezoekersroutes.

tot en met 12 augustus 2026
FOAM
Keizersgracht 609, Amsterdam

Foam Talent vijftien fotografen

My father's wallet, © Paola Jimenez

Foam presenteert een nieuwe lichting beeldmakers die de toekomst van de fotografie vormgeven. De groepstentoonstelling laat het werk zien van vijftien uitzonderlijke kunstenaars, geselecteerd uit bijna 3.000 inzendingen uit 107 landen.

tot en met 28 augustus 2026
FOAM
Keizersgracht 609, Amsterdam

Ruben Lundgren
Flowers in the mirror

Zelfportret van Ruben Lundgren op een hotelkamer met flesje cola (uitsnede van contactafdruk), Beijing, China, 2006

Flowers in the Mirror vat twintig jaar werken en leven in China samen. Op zijn 21ste vertrekt hij als fotografiestudent naar China, waar het eigen maken van de taal en cultuur samenvalt met zijn zoektocht naar een openlijke queer identiteit.

tot en met 23 augustus 2026
Fotomuseum Den Haag
Stadhouderslaan 43 Den Haag

Letizia Battaglia
Life, Love and Death in Sicily

Cala neighbourhood. The little girl with the ball. Palermo, 1980. Photo by Letizia Battaglia © Archivio Letizia Battaglia.

Te midden van het door de maffia getekende Sicilië legde fotograaf, activist en politica Letizia Battaglia (Sicilië, 1935–2022) vanaf het begin van de jaren zeventig de rauwe realiteit van het dagelijks leven in en rondom Palermo vast. Een stad die in die periode werd geteisterd door extreem maffiageweld, corruptie en politieke machtsspelletjes. Battaglia gebruikte fotografie als belangrijkste middel om onrecht zichtbaar te maken: de slachtoffers van de maffia, de sporen van geweld in de openbare ruimte en de gevolgen voor het dagelijks leven van gewone mensen. De tentoonstelling is van 4 april t/m 23 augustus te zien in fotomuseum Den Haag.

De tentoonstelling Letizia Battaglia: Life, Love and Death in Sicily brengt een eerbetoon aan het werk en de nalatenschap van Battaglia, een fotograaf die wereldwijd wordt geroemd om haar moed en betrokkenheid. Met een breed overzicht van haar werk uit de periode 1971–2021 laat de tentoonstelling zien dat haar fotografie verder reikt dan misdaad en geweld alleen. Battaglia had juist ook oog voor het alledaagse leven: vrouwen en kinderen in de straten van Palermo, religieuze rituelen, feesten, rouw en intimiteit. Haar beelden tonen zowel de armoede als de veerkracht van een samenleving die jarenlang onder druk stond door de invloed van georganiseerde misdaad en wijdverspreide corruptie.

Lees de [bespreking door Elvira Smit \(Kronkeling\)](#).

tot en met 23 augustus 2026
Fotomuseum Den Haag
Stadhouderslaan 43 Den Haag

Layered Realities: Photography & Collage vijftien kunstenaars

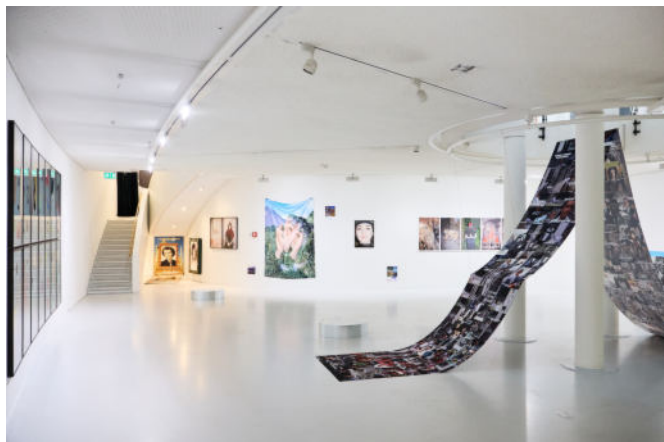

foto: museum Hilversum

Fotomuseum Hilversum presenteert de tentoonstelling Layered Realities: Photography & Collage, een groepstentoonstelling met werk van vijftien hedendaagse kunstenaars uit binnen- en buitenland die met collage werken. In de tentoonstelling is werk te zien van zowel gevestigde namen als opkomende makers, van wie een aantal voor het eerst in Nederland wordt gepresenteerd.

Met Layered Realities laat het museum zien hoe kunstenaars fotografie en collage vandaag de dag inzetten als beeldtaal om actuele thema's te onderzoeken, zoals identiteit, (familie)geschiedenis en de rol van beeld in een wereld waarin we dagelijks worden overspoeld door visuele informatie.

tot 13 september 2026
Fotomuseum Hilversum
Kerkbrink 6 Hilversum

Good Food, een reis door de wereld van voedsel en veerkracht Ruud Sies

*Vikash Abraham, CEO; Urban Farms Co, New Delhi, India
2024 © Ruud Sies*

Good Food brengt een wereldwijde gemeenschap van boeren, tuinders, denkers en wetenschappers in beeld die werken aan duurzame manieren om voedsel te verbouwen – van boeren en tuinders tot onderzoekers en patissiers.

Fotograaf Ruud Sies en creatief producent Hanneke van Hintum reizen sinds 2017 naar 22 landen op vijf continenten. Daar legden zij deze pioniers vast in fotografie en video, in hun eigen omgeving en vanuit hun eigen overtuigingen. In het museum zie je een selectie van deze portretten en videowerken.

tot en met 1 november 2026
Nederlands Fotomuseum
Brede Hilledijk 95 Rotterdam

My Circus Ellen von Unwerth

foto: Ellen von Unwerth

De Duitse mode- en kunstfotograaf Ellen von Unwerth exposeert in 'My Circus' 160 iconische foto's van modellen en popartiesten waarin vrouwelijkheid, speelsheid, erotiek en fashion centraal staan. De stijlvolle beelden zijn gemaakt voor modemerken, tijdschriften en haar eigen Ellen von Unwerth's VON magazine en boeken. Kleurrijke fotowerken worden afgewisseld met zwartwit portretten van celebrities zoals Claudia Schiffer, Naomi Campbell, Linda Evangelista, Heidi Klum, Kate Moss, RuPaul, Beyoncé, Madonna, Miley Cyrus en Rihanna.

tot 13 september 2026
Fotomuseum aan het Vrijthof
Vrijthof 18 Maastricht

BESTUUR

Rob Renshoff – voorzitter
tel. 0653 166 771
voorzitter.afd07@fotobond.nl

Katinka Mann – secretaris
secretaris.afd07@fotobond.nl

Christophe Thole – penningmeester
penningmeester.afd07@fotobond.nl

Voor de vorige uitgaven van De Kijker en meer informatie over de Afdeling kun je gaan naar de [webpagina van de Afdeling](#).

De afdeling Utrecht - 't Gooi wordt gevormd door 25 fotoclubs in Utrecht, de Betuwe en het Noord-Hollandse 't Gooi, plus individuele leden. Dat zijn ongeveer 700 fotografen.

COLOFON

De Kijker is het digitale kwartaalblad van de Afdeling Utrecht - 't Gooi van de Fotobond.

De Kijker verschijnt vier maal per jaar en wordt uitgebracht onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van de Afdeling Utrecht - 't Gooi.

REDACTIE

Marcel Borgstijn, Kees Molders, vacature.
redactie.afd07@fotobond.nl

PUBLICATIESCHEMA

WINTEREDITIE
deadline aanleveren kopij 31 december
verschijningsdatum omstreeks 15 januari

LENTE-EDITIE
deadline aanleveren kopij 15 maart
verschijningsdatum omstreeks 1 april

ZOMEREDITIE
deadline aanleveren kopij 15 juni
verschijningsdatum omstreeks 1 juli

HERFSTEDITIE
deadline aanleveren kopij 15 september
verschijningsdatum omstreeks 1 oktober

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER

Artikelen, foto's en/of andere interessante bijdragen van-lezers-voor-lezers voor het volgende nummer dienen **uiterlijk** op de hiernaast vermelde deadline in het bezit te zijn van de redactie. Inzendingen per mail (foto's zoveel mogelijk per [SwissTransfer](#)) naar redactie.afd07@fotobond.nl.

De redactie kan ingezonden bijdragen weigeren. Inzenden betekent niet automatische plaatsing, maar wordt wel zoveel mogelijk gewaarborgd.

Stuur vóór de deadline je eigen foto (vrij onderwerp) in voor de volgende editie! Let op: met tekst; want je beschrijft in maximaal 50 woorden waarom deze foto jouw favoriet is. Zorg voor voldoende resolutie. Als je foto (ook) wordt gekozen voor de omslag wordt hij afgesneden tot A4-formaat en komt er een inhoudsopgave overheen.

CLUBNIEUWS: IN DE NIEUWSBRIEF

Aanmeldingen van **club-exposities** of ander typisch clubnieuws zijn meer op hun plek in de **Nieuwsbrief van het bestuur**. Ben jij of je club bezig met de voorbereidingen van een tentoonstelling, stuur dan tijdig de informatie met persbericht en foto of poster naar: secretaris.afd07@fotobond.nl dan kan het bestuur die informatie in de volgende Nieuwsbrief opnemen.